

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 17ης Ιανουαρίου 2001 *

Στην υπόθεση T-124/99,

Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi Snc, με έδρα την Ispra (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τον F. Venuti, δικηγόρο Busto Arsizio, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο A. Kronshagen, 22, rue Marie-Adélaïde,

ενάγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας, εκπροσωπούμενης από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία εκπροσωπείται από τους H. Spreyart και P. Stancanelli, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγομένη,

που έχει ως αντικείμενο αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί η ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας για τη ζημία που υπέστη η ενάγουσα

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

κατόπιν πλημμυρών που προκλήθηκαν στην Ispra τη νύχτα της 1ης προς 2 Ιουνίου 1992 και, επομένως, να υποχρεωθεί η Κοινότητα αυτή να αποκαταστήσει την εν λόγω ζημία,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. W. H. Meij, πρόεδρο, A. Potocki και J. Pírgung, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

Νομικό πλαίσιο

- 1 Το άρθρο 44 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας (στο εξής: Οργανισμός ΕΚΑΕ), που εφαρμόζεται στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47 του ίδιου αυτού οργανισμού, ορίζει:

«Αξιώσεις κατά της Κοινότητας στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης παραγράφονται μετά πέντε έτη από της επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος. Η παραγραφή διακόπτεται είτε διά της προσφυγής που υποβάλλεται στο Δικαστήριο είτε διά της προηγούμενης αιτήσεως που ο ζημωθείς απευθύνει στο αρμόδιο όργανο

της Κοινότητας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η προσφυγή πρέπει να κατατεθεί εντός της προθεσμίας δύο μηνών που προβλέπεται στο άρθρο 146· οι διατάξεις του άρθρου 148, δεύτερη παράγραφος, εφαρμόζονται κατά περίπτωση.»

Πραγματικά περιστατικά

- 2 Κατά τη νύχτα της 1ης προς 2ας Ιουνίου 1992, η κοινότητα της Ispra επλήγη από σφοδρή καταιγίδα η οποία προκάλεσε σημαντικές πλημμύρες, που έβλαψαν, μεταξύ άλλων, την ιδιοκτησία της ενάγουσας.
- 3 Η πλημμύρα στην ιδιοκτησία της ενάγουσας προκλήθηκε κατόπιν υπερχείλισης ενός οχετού λυμάτων στο τμήμα της πόλεως της Ispra όπου βρίσκεται η ιδιοκτησία αυτή. Ο οχετός αυτός, ο οποίος περνά δίπλα από την ιδιοκτησία της ενάγουσας, συνεχίζει ακάλυπτος και διασχίζει μικρή απόσταση για να συνεχίσει μέσα σε σήραγγα η οποία διέρχεται κάτω από μια σιδηροδρομική γραμμή, στη συνέχεια δε σε αγωγό κάτω από γήπεδο που ανήκει στο Κοινό Κέντρο Ερευνών της ΕΚΑΕ (στο εξής: Κέντρο).
- 4 Η πλημμύρα αυτή προκάλεσε σημαντικές ζημιές στην ενάγουσα, οι οποίες εκτιμήθηκαν, αιτήσε της ενάγουσας, από τον πραγματογνώμονα κ. Galleri, με έκθεση συνταχθείσα στις 14 Οκτωβρίου 1993, σε 1 245 000 000 ιταλικές λίρες (ITL).
- 5 Με την από 17 Ιουνίου 1992 συστημένη επιστολή, η ενάγουσα υπέβαλε αίτηση στο Κέντρο προκειμένου να λάβει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη λόγω του ότι τα λύματα και τα όμβρια ύδατα δεν ήταν δυνατόν να διοχετευθούν στον κεντρικό οχετό, του οποίου οι αγωγοί διέρχονται κάτω από το γήπεδο του Κέντρου, επειδή η εσχάρα που είχε τοποθετηθεί με φροντίδα του Κέντρου στο στόμο του οχετού είχε φραχτεί από απόβλητα και κατεστραμμένα αντικείμενα που μετέφεραν τα ύδατα απορροής.

- 6 Στις 20 Ιουλίου 1992, το Κέντρο απάντησε ότι οι υπηρεσίες του προέβησαν στις αναγκαίες εξακριβώσεις προκειμένου να προσδιορίσουν την ύπαρξη ευθύνης κατόπιν της εν λόγω πλημμύρας.
- 7 Στις 22 Φεβρουαρίου 1993, η ασφαλιστική εταιρία του Κέντρου, η Cigna Insurance Company of Europe SA, προσέφυγε ενώπιον του Tribunale της Varese ζητώντας να πραγματοποιηθεί τεχνική πραγματογνωμοσύνη προκειμένου να διαπιστωθεί η κατάσταση των χώρων, να περιγραφεί η ποιότητα και η κατάσταση των αγαθών τα οποία υπέστησαν βλάβη από την πλημμύρα, ενόψει της αποδόσεως ευθύνης στο Κέντρο εκ μέρους των γειτόνων του. Με διάταξη του Tribunale της Varese της 27ης Μαρτίου 1993, η πραγματοποίηση της πραγματογνωμοσύνης αυτής ανατέθηκε στον κ. Speroni, ο οποίος έπρεπε να υποβάλει την έκθεσή του εντός 90 ημερών.
- 8 Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης που συνέταξε ο κ. Speroni κατατέθηκε στη γραμματεία του Tribunale της Varese στις 10 Μαΐου 1995. Στην έκθεση αυτή, μεταξύ άλλων, διευκρινίζεται:

«Από τις συγκεντρωθείσες πληροφορίες σχετικά με τους χώρους για τους οποίους γίνεται λόγος, φαίνεται ότι κατά τη στιγμή της πλημμύρας στο φρεάτιο επιθεωρήσεως μπροστά από τη σιδηροδρομική γραμμή ήταν τοποθετημένη βαρεία μεταλλική εσχάρα η οποία συγκράτησε διάφορα υλικά που κουβαλούσε το νερό (σανίδες, κορμούς, κ.λπ.) εμποδίζοντας πραγματικά τη διοχέτευση των υδάτων και προκαλώντας πλημμύρες προς τα πίσω.»

- 9 Με δικόγραφο της 28ης Φεβρουαρίου 1996, η ενάγουσα άσκησε κατά της Επιτροπής αγωγή αποζημιώσεως βάσει του εθνικού δικαίου ενώπιον του Tribunale της Varese. Η υπόθεση αυτή, στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή προέβαλε το απαράδεκτο της εν λόγω αγωγής, εκκρεμούσε ακόμη κατά τον χρόνο καταθέσεως του υπομνήματος αντικρούσεως της Επιτροπής στην παρούσα υπόθεση.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 10 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου την 21η Μαΐου 1999, η ενάγουσα άσκησε την παρούσα αγωγή.
- 11 Μετά την κατάθεση του υπομνήματος αντικρούσεως, το Πρωτοδικείο ζήτησε από τους διαδίκους να επικεντρώσουν την επιχειρηματολογία τους επί των ζητημάτων παραδεκτού της αγωγής που εγείρονταν με το υπόμνημα αυτό και συγκεκριμένα να διευκρινίσουν ποιες ήσαν, κατ' αυτούς, οι πράξεις που μπορούσαν να είχαν διακόψει την πενταετή παραγραφή που προβλέπει το άρθρο 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ.
- 12 Η ενάγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να αναγνωρίσει την ευθύνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας για τη ζημία που υπέστη·
 - κατά συνέπεια, να υποχρεώσει την Κοινότητα να της καταβάλει το ποσό των 1 245 000 000 ΙΤΛ, πλέον της νομισματικής ανατιμήςσεως και των τόκων για το ποσό αυτό·
 - να αποφασίσει ότι η απόφαση που θα εκδοθεί θα είναι προσωρινώς εκτελεστή·
 - να καταδικάσει την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενεργείας στα δικαστικά έξοδα.

13 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την αγωγή·
- να καταδικάσει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

14 Κατά το άρθρο 111 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, όταν η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη, το Πρωτοδικείο μπορεί, χωρίς να συνεχίσει τη διαδικασία, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη. Υπό το φως του συνόλου των γραπτών παρατηρήσεων των διαδίκων, ειδικότερα όπως αυτές διατυπώθηκαν κατόπιν αιτήσεως του Πρωτοδικείου για διευκρινίσεις, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι είναι σε θέση να αποφανθεί επί του παραδεκτού της αγωγής, χωρίς να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

Επιχειρήματα των διαδίκων

15 Η Επιτροπή προβάλλει, ουσιαστικά, ότι η αγωγή είναι απαράδεκτη στο μέτρο που η αξίωση στην οποία βασίζεται έχει παραγραφεί. Πράγματι, το άρθρο 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ προβλέπει, στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, την πενταετή παραγραφή των αξιώσεων από της επελεύσεως του γενεσιουργού γεγονότος (απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιανουαρίου 1982, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 και 5/81, Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 85, σκέψη 10). Στην προκειμένη περίπτωση, επομένως, η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει από την 1η Ιουνίου 1992.

- 16 Η Επιτροπή προβάλλει ότι η από 17 Ιουνίου 1992 επιστολή της ενάγουσας αναιρεί την άποψη κατά την οποία η ενάγουσα έλαβε γνώση των ζημιών που υπέστη στις 10 Μαΐου 1995. Πράγματι, στην επιστολή αυτή η ενάγουσα ανέφερε σαφώς τη φερόμενη αιτία των ζημιών. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ακόμη ότι η αγωγή που άσκησε η ενάγουσα βάσει του εθνικού δικαίου δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.
- 17 Η ενάγουσα ισχυρίζεται, πρώτον, ότι έλαβε γνώση των αιτιών της ζημίας που είχε υποστεί μόνον από της καταθέσεως της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης που συνέταξε ο πραγματογνώμων κ. Spreoni στις 10 Μαΐου 1995. Πριν την ημερομηνία αυτή, της ήταν αδύνατον να γνωρίζει τα περιστατικά που προκάλεσαν τη ζημία ή τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ αυτών των στοιχείων στο μέτρο που, αφενός, καλοπίστως ανέμενε το αποτέλεσμα της πραγματογνωμοσύνης που ζήτησε η εναγομένη και, αφετέρου, δεν είχε πρόσβαση στις εγκαταστάσεις του Κέντρου.
- 18 Δεύτερον, υπογραμμίζει συναφώς ότι η νομολογία που επικαλείται η εναγομένη διευκρινίζει ότι η «προθεσμία παραγραφής της αγωγής αποζημίωσης δεν δύναται να αρχίσει προ της πληρώσεως όλων των προϋποθέσεων από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποκαταστάσεως της ζημίας» (προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 10). Όμως, η εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας προκύπτει από τον συνδυασμό τριών στοιχείων: παράνομης πράξεως, ζημίας και αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ τους. Επομένως, η ζημία δεν επέρχεται από την ύπαρξη και μόνον της παράνομης πράξεως. Επομένως, η προθεσμία παραγραφής δεν αρχίζει να τρέχει λόγω της επελεύσεως μόνον αυτού του περιστατικού.
- 19 Τέλος, η ενάγουσα υποστηρίζει ότι το από 20 Ιουλίου 1992 έγγραφο του Κέντρου και η διαδικασία πραγματογνωμοσύνης που κινήθηκε με την από 10 Μαρτίου 1993 αίτηση της Cigna Insurance Company of Europe SA και περατώθηκε με την υποβολή της εκθέσεως του κ. Spreoni στις 10 Μαΐου 1995 πρέπει να θεωρηθούν ως πράξεις αναστέλλουσες την παραγραφή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 20 Όπως προκύπτει από το άρθρο 215 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρον 288 ΕΚ) και το άρθρο 43 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, που έχει πανομοιότυπη διατύπωση με το άρθρο 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ, η γένεση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας και η άσκηση του δικαιώματος αποκατάστασης της επελθούσας ζημίας εξαρτώνται από την πλήρωση ενός συνόλου προϋποθέσεων, σχετικών με την ύπαρξη παρανόμου πράξεως των κοινοτικών οργάνων, πραγματικής ζημίας και αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ τους (προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 9).
- 21 Επιβάλλεται εν συνεχεία να παρατηρηθεί ότι, βάσει του άρθρου 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ του Δικαστηρίου, οι αξιώσεις κατά της Κοινότητας στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης παραγράφονται μετά πέντε έτη από της επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος.
- 22 Στην προκειμένη περίπτωση, η πλημμύρα η οποία προκάλεσε τη ζημία που υπέστη η προσφεύγουσα επήλθε κατά τη νύκτα της 1ης προς 2ας Ιουνίου 1992.
- 23 Επιπλέον, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι η νομολογία που παρέθεσε η ενάγουσα, και βάσει της οποίας η προθεσμία παραγραφής της αγωγής αποζημιώσεως δεν μπορεί να αρχίσει να τρέχει προτού πληρωθούν όλες οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποκατάστασης της ζημίας, αποβλέπει στο να καθιερώσει το κριτήριο κατά το οποίο, στην περίπτωση που η ευθύνη της Κοινότητας οφείλεται σε κανονιστική πράξη, η ζημία η οποία αποτελεί αντικείμενο της αγωγής αποζημιώσεως πρέπει να είναι συγκεκριμένη. Στην περίπτωση αυτή, κατά συνέπεια, η προθεσμία παραγραφής δεν μπορεί να αρχίζει να τρέχει προτού επέλθουν τα ζημιογόνα αποτελέσματα της πράξεως αυτής. Επομένως, η νομολογία αυτή όχι μόνον δεν αφίσταται του αποφασιστικού κριτηρίου της επελεύσεως του ζημιογόνου

γεγονότος που προβλέπει το άρθρο 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ, δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, οι πλημύρες της 1ης και 2ας Ιουνίου, αλλά περιορίζεται ουσιαστικά στο να διευκρινίσει τα όρια στην περίπτωση, ουσιαστικά διαφορετικής από την προκειμένη περίπτωση, στην οποία η αγωγή αποζημίωσης ασκείται λόγω της ζημίας την οποία μπορούν να υποστούν οι ενάγοντες από την εφαρμογή κανονιστικής πράξεως που εκδόθηκε σε κοινοτικό επίπεδο.

24 Ακόμη και αν υποθεθεί ότι η νομολογία αυτή είχε εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, επιβάλλεται η διαπίστωση, πρώτον, ότι δεν αμφισβητείται ότι η πλημύρα η οποία προκάλεσε τη ζημία που υπέστη η ενάγουσα έγινε κατά τη νύκτα της 1ης προς τις 2 Ιουνίου 1992 και ότι η ζημία επήλθε στιγμιαία. Δεύτερον, επιβάλλεται να παρατηρηθεί ότι από την από 17 Ιουνίου 1992 επιστολή της ενάγουσας προς το Κέντρο προκύπτει ότι η ενάγουσα θεωρούσε ήδη, τότε, ότι είχε επαρκή γνώση των στοιχείων σχετικά με τις τρεις προϋποθέσεις που στοιχειοθετούν την ευθύνη προκειμένου να ασκήσει ήδη αγωγή αποζημίωσης κατά της Κοινότητας. Το γεγονός ότι η ενάγουσα έκρινε, κατά τη στιγμή αποστολής της επιστολής αυτής, ότι δεν διέθετε ακόμη το σύνολο των στοιχείων που της επέτρεπαν να αποδείξει επαρκώς κατά νόμο την ευθύνη της Κοινότητας στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας δεν μπορεί, ωστόσο, να εμποδίσει την προθεσμία παραγραφής να τρέχει. Πράγματι, αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα δημιουργούνταν σύγχυση μεταξύ του διαδικαστικού κριτηρίου ως προς την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής και τη διαπίστωση της υπάρξεως των προϋποθέσεων ευθύνης, που δεν μπορεί, τελικά, παρά να επιλυθεί από το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται προκειμένου να αποφανθεί οριστικά επί της ουσίας της διαφοράς.

25 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία την οποία η ενάγουσα αντλεί από τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η προθεσμία διακόπτεται, βάσει του άρθρου 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ, είτε από αγωγή ασκούμενη ενώπιον του κοινοτικού δικαστή, είτε από προηγούμενη αίτηση απευθυνόμενη στο αρμόδιο κοινοτικό όργανο, νοουμένου εντούτοις ότι, στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο χρόνος παραγραφής διακόπτεται μόνον αν, μετά την αίτηση, ασκείται αγωγή εντός των προθεσμιών που καθορίζονται σε σχέση με το άρθρο 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 230 ΕΚ) και το άρθρο 175 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 232 ΕΚ), που αντιστοιχούν στα άρθρα 146 και 148 της Συνθήκης ΕΚΑΕ (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Απριλίου 1973, 11/72, Giordano κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 511, συνοπτική μετάφραση στα ελληνικά, σκέψη 6, και διάταξη του Πρωτοδικείου της 4ης Αυγούστου 1999, T-106/98, Fratelli Murri κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2553, σκέψη 29).

- 26 Όμως, οι επιστολές και οι διαδικασίες στις οποίες αναφέρεται η ενάγουσα δεν μπορούν προφανώς να θεωρηθούν ως αγωγή κατατεθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου ή του Πρωτοδικείου. Εξάλλου, μετά τις πράξεις που απηύθυνε στην Επιτροπή, η ενάγουσα δεν άσκησε εντός των καθοριζόμενων προθεσμιών αγωγή. Επομένως, η προθεσμία παραγραφής που άρχισε στις 2 Ιουνίου 1992 ουδέποτε διακόπηκε σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ (βλ., κατά την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα διάταξη Fratelli Murri κατά Επιτροπής, σκέψη 30).
- 27 Επιπλέον, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η ενάγουσα μπορούσε ακόμη να ασκήσει αγωγή αποζημιώσεως εντός των προθεσμιών που επιβάλλει το άρθρο 44 του Οργανισμού ΕΚΑΕ μετά την παραλαβή της πραγματογνωμοσύνης του κ. Spegoni, στις 10 Μαΐου 1995, αλλά δεν έκρινε σκόπιμο να το πράξει κατά τη στιγμή αυτή, αφού επέλεξε να ασκήσει σχετική αγωγή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.
- 28 Από το σύνολο των προηγούμενων σκέψεων προκύπτει ότι η παρούσα αγωγή, ασκηθείσα την 21η Μαΐου 1999, κατατέθηκε σαφώς μετά τη λήξη της προθεσμίας παραγραφής, η οποία έληξε στις 2 Ιουνίου 1997. Κατά συνέπεια, η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως απαράδεκτη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 29 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Επειδή η ενάγουσα ηττήθηκε και η Επιτροπή είχε υποβάλει σχετικό αίτημα, η ενάγουσα πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά της έξοδα, καθώς και στα έξοδα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

διατάσσει:

- 1) Απορρίπτει την αγωγή ως προδήλως απαράδεκτη.**

- 2) Καταδικάζει την ενάγουσα στα δικαστικά της έξοδα καθώς και στα έξοδα της Επιτροπής.**

Λουξεμβούργο, 17 Ιανουαρίου 2001.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. W. H. Meij